

Ансамбль - це невелика група музикантів (від двох до десяти), які спільно музикують, виконують музичний твір. Навчання і виховання учасників народно-інструментального ансамблю, формування їх музично-творчої активності здійснюється через колектив і за допомогою колективу, через музику і за допомогою музики. Тому гуртківці повинні засвоїти основні закономірності і логіку колективного музичного виконавства; особливості взаємодії в ансамблі за лініями: диригент - ансамбль, диригент - ансамблева група, ансамбль - виконавець, ансамблева група – виконавець [3, с. 112].

Висновки. Урок музики та музичного мистецтва, як основна форма навчально-виховного процесу НУШ включає в себе різноманітні види музичної діяльності учнів. Для цих уроків, характерною рисою є особлива емоційна атмосфера. Адже «музика - мова почуттів»: вона хвилює, викликає певні настрої і переживання.

Педагогічна доцільність гри на дитячих музичних інструментах на уроках музики, музичного мистецтва в школі полягає в тому, що цей вид діяльності допомагає забезпечити зв'язок з дошкільним музичним вихованням; викликає позитивні емоції у дітей; сприяє розвитку музичного слуху: звуковисотного, ритмічного, ладового, тембрового; дає змогу дітям виявити себе, особливо тим, хто не вміє чисто інтонувати, компенсувати їхній слабко-розвннений музичний слух. Розвитку пізнавального інтересу сприяє така організація навчання при якій учень діє активно, втручається в процес самостійного пошуку і відкриття нових знань, вирішує питання проблемного та творчого характеру. Лише при активному відношенню учнів до справи, їх безпосередній участі в «створенні» музики просинається інтерес до мистецтва.

На уроках музичного мистецтва в учнів розвивається музичний слух, музична пам'ять, чуття ритму, уява, фантазія, учні набувають цілий комплекс вокально-хорових навичок, та фахових мистецьких компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аліксічук О.С. Морально-естетичне виховання учнів початкових класів засобами української народної музики. - Кам'янець- Подільський: Кам'янець-Подільський держ. Університет, інформаційно - видавничий відділ, 2004. - 124с.
2. Іваницький А. Українська нар. муз. творчість., «Музична Україна». 1990. С. 245.
3. Лебедев В.К. Використання народних музичних інструментів у загальноосвітній школі. Навчальний методичний посібник зі спеціальності Музична педагогіка та виховання. Для студентів музично - педагогічних факультетів та вчителів музики. - Вінниця: Нова книга, 2004. - 112 С.
4. Черкаський Л. Українські народні музичні інструменти / Л. Черкаський. - К.: Техніка, 2003. - 264 с. - (Народні джерела), с. 17.

*Атаманчук Елеонора
Науковий керівник – доц. Топорівська Ярослава*

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Постановка проблеми. Освітня система завжди була і є середовищем для становлення та розвитку у особистості суспільно-значимих компетенцій, практичній їх апробації та супроводу

перших громадсько-активних діяльнiсних крокiв людини у спiвтовариствi з одностудентами. Закон України «Про освіту» (2017), концепція Нової української школи та нові державні стандарти освіти задекларували компетентнісний підхід до освітнього процесу та визначили ключові компетентності, які має розвивати кожен учитель засобами свого предмета.

Життєва компетентність має діяльнiсний характер узагальнених вминь у поєднаннi з предметними знаннями та вмiннями в галузях, задіяних для вирiшення життєвих ситуацій, що є проблемними для учнів [2, с.14].

На сьогоднішній день поняття «інклюзивна освіта» це не лише про освіту, це сутності включення людини у життя суспільства. Завдяки консолідованій позиції всіх рівнів влади стосовно впровадження інклюзивної освіти Україна зробила потужний крок в забезпеченні рівного доступу дітей до освіти. Учні або студенти з особливими освітніми потребами навчаються в загальному освітньому середовищі за місцем свого проживання. Таким чином реалізуються права на освіту осіб з особливими освітніми потребами (далі – осіб з ООП) без дискримінації.

Компетентності вкрай важливі для осіб з ООП, щоб жити в сучасному світі, але вони насправді допомагають ще й спiвтворити цей світ.

Дану проблематику досліджували науковці Є. Проворова, Л. Канішевська, В. Гавриш, Н. Квітка. Загалом питання організації інклюзивного навчання всебічно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Проте, власне проблема розвитку життєвої компетентності в процесі музичної діяльності дітей з ООП у закладі ЗЗО є мало розробленою у вітчизняній педагогічній науці.

Мета статті: висвітлити особливості організації музичної діяльності школярів з особливими освітніми потребами на уроках музичного мистецтва та корекційно-розвиткових заняттях у закладі загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Провідну роль в організації інклюзивного навчання безумовно відіграє вчитель. Від його вминь, навичок та методів залежить якість навчання та соціальна адаптація дітей з ООП.

Під час роботи з такими дітьми вчителю потрібно враховувати усі індивідуальні діагнози, нозології та відхилення, адже саме від цього залежить організація навчання учня. Проте разом із вчителем за дитину з ООП відповідає асистент вчителя, який присутній на усіх уроках, в тому числі і на уроці музичного мистецтва [5].

Одним з найголовніших і необхідних моментів у розвитку дитини є заняття музичною діяльністю, що має велике значення й для дітей з особливими освітніми потребами. Музика – це мобілізація емоційних та інтелектуальних, рухових та мовленнєвих функціональних можливостей організму. Метод музикотерапії є важливим у проведенні уроку в інклюзивному класі. Проте вчитель повинен не спростити сприймання музики для дітей з ООП, а духовно

правильно налаштувати на хвилю музики. Ірина Демченко акцентує увагу на важливості відкритті особистості дитини, відродити її для мистецтва і допомогти дитині зрозуміти свої творчі потреби [1].

Також, невід'ємними методами є логоритміка, яка розвиває моторику рухів, вокалотерапія – коригує мовленнєву діяльність та розвиває емоційну сферу. Добір репертуару для вивчення на уроках в інклюзивному класі повинен вирізнятися простотою змісту та емоційністю [6, с. 164].

Музично-рухові ігри, використання дитячих шумових музичних інструментів з усіма дітьми у класі допоможуть учителю виховати в учнів комунікацію та взаємодію у колективі. Учням з ООП такі види художньо-творчої діяльності, як однієї із змістових ліній в освітній галузі «Мистецтво», допоможуть коригувати мозкову дисфункцію, фізичну діяльність та загальну моторику. Використання вищезгаданих методів та інших за вибором вчителя реалізують творчі здібності кожного учня.

Одна з важливих вимог до проведення уроку – це урахування слабкої уваги дітей з особливими освітніми потребами, їх виснаження і перенасичення одноманітною діяльністю. У зв'язку з цим вчитель повинен змінювати різні види діяльності, використовувати засоби наочності. Використання сюрпризних, ігрових моментів, стимулюватимуть ту діяльність, яка «захоплює емоції дітей і пов'язує знання з життям» [7, с. 106].

Дитина з особливими освітніми потребами потребує значно більшої кількості стимулів, що спонукають до спілкування, формування компетентностей, таким чином, дуже важливими стають інноваційні методи і прийоми, що здатні створити інтерес до спільної діяльності з перших хвилин і утримують його в подальшому.

Для максимально ефективної організації інклюзивного освітнього простору величезне значення мають інтерактивні технології. На сьогоднішній день у світі постійного вдосконалення інформатизація освіти має фундаментальне значення.

Освіта дітей носить корекційно-розвивальний характер, який у цьому контексті характеризується ознаками підсилення психолого-педагогічних зусиль у межах навчального процесу. Поряд з цим, особливого значення набуває не тільки забезпечення корекційно-розвивальної складової в межах реалізації навчальних дисциплін освітніх галузей, але й корекційно-розвивальна спрямованість усього навчального процесу. Йдеться про запровадження корекційно-розвивальної роботи. У Державному стандарті початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами корекційно-розвиткова робота визначається як система заходів з надання своєчасної, ситуативної чи (або) довготривалої психолого-педагогічної допомоги (підтримки) дітям з особливими освітніми потребами у системі навчально-виховного процесу [4].

Також, у Державному стандарті йдеться про важливість формування життєвої компетентності для осіб з ООП. Адже це є здатність дитини застосувати свої знання, соціальні цінності, вміння на практиці у житті та умова їх соціальної інтеграції у суспільстві.

У базовому навчальному плані, який визначає зміст і структуру початкової освіти дітей з особливими освітніми потребами, освітня галузь «Мистецтво» є обов'язковою в інваріантній складовій, незважаючи на діагнозові порушення чи відхилення.

Однією із основних напрямів корекційно-розвиткової роботи, що пов'язана з музичною діяльністю є ритміка. Корекційна програма «Ритміка» у закладі загальної середньої освіти є рекомендованою для спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку (1-4 класи). Рекомендовано «Ритміку» проводити для дітей: сліпих та зі зниженим зором, глухих та зі зниженим слухом, з важкими порушеннями мовлення (Логоритміка), із затримкою психічного розвитку, з порушенням опорно-рухового апарату, з інтелектуальними порушеннями для 1-4 та 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів, адаптованих для загальноосвітніх навчальних закладів [3].

Зміст програми для початкових класів розподіляється на три колонки: орієнтовний розподіл годин – узгоджується з типовим навчальним планом; зміст корекційно-розвиткових занять; орієнтовні досягнення, що розподіляються за нозологічним принципом. Для 5-10 класів виокремлюються наступні колонки: розподіл годин; зміст програми; державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів; корекційно-розвивальна лінія. У програмі «Ритміка» передбачено заняття двічі на тиждень (приблизно 68-70 годин в рік).

Програма «Ритміка» має велике виховне і корекційне значення, є складовою музично-естетичного виховання. Індивідуальні заняття з корекційно-розвивальної програми спрямовані на формування життєвої компетентності школяра. Метою введеної програми є становлення позитивного впливу на загальний розвиток дитини засобами музично-ритмічної діяльності.

Основними видами занять з ритміки є виконання пісень, гра на музичних інструментах, музично-ритмічні та ритміко-гімнастичні вправи, інсценування музичних образів, ігри з предметами, естафети, рефлексійні вправи, вивчення танцювальних рухів, елементарних хореографічних постановок, певної музичної та хореографічної термінології, сприймання та відтворення музичних творів, робота в парах.

Власний досвід викладання корекційно-розвиткової програми «Ритміка» в Тернопільській загальноосвітній школі I-III ст. №25 переконує, що лише комплексне поєднання вищезгаданих форм діяльності дасть очікуваний та прогнозований результат. Одними з найефективніших вправ є музично-ритмічні вправи, що виконуються на музичних інструментах. Так, під час роботи з дітьми з ООП було використано шумові, ударні інструменти, фортепіано, дитячий ксилофон. Виокремимо індивідуальні можливості щодо сприймання музики. Особі, що працює з інклюзивними дітьми потрібно підібрати найдоцільніші методи, способи та музичні

твори для слухання, аналізу, відтворення та сприймання. У програмах є зазначений орієнтовний музичний супровід на заняттях, проте репертуар можна змінювати відповідно до індивідуальних потреб учня.

У своїй професійній діяльності часто звертаюсь до способу візуалізації музики, вихованці називають його «малювання музики». Мова йде не про вираження фантазії учня в ілюстрації, а про схематичне зображення певних мотивів та фраз звуковедення.

Рис. 1. Схематична візуалізація музичного твору. В.А. Моцарт - Соната Ля-мажор, III частина



На заняттях використовую готові схеми, а також створюємо власні за допомогою кривих, ламаних чи прямих ліній, крапочок, кругових елементів, трикутників та інших фрагментів геометричних фігур (рис. 1).

Висновки. Отже, саме у процесі музичної діяльності дітей з ООП відпрацьовуються художні вміння і навички учнів, реалізуються виховні завдання, розвиваються музичні здібності і формуються необхідні життєві, предметні та ключові компетентності. Різноманіття методів та форм діяльності, інноваційні технології у поєднанні з індивідуальними навчальними планами допоможуть учителю не лише сформувати в дітей стійкий інтерес до музичного мистецтва, виховувати почуття прекрасного, емоційно-естетичне ставлення до навколишнього світу, а й організувати процес корекції недоліків пізнавальної, емоційно-вольової та моторно-рухової сфери засобами музики. Саме музика може попередити емоційний дискомфорт та створити позитивну мотивацію для повноцінного включення у суспільство.

Таким чином, музичне мистецтво має значний розвивально-виховний потенціал, який необхідно враховувати під час роботи в умовах інклюзивної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демченко І.І. Готовність учителя початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти: структура та діагностика : навч.-метод. посібник. Умань : Видавець «Сочінський М.М.», 2014. 160 с.
2. Канішевська Л.В. Науково-методологічні основи формування життєвої компетентності вихованців інтернатних закладів / Л.В. Канішевська // Формування життєвої компетентності вихованців у закладах інтернатного типу : наук.-метод. посіб. К. Педагогічна думка, 2007. С. 5–36.]
3. Корекційні програми. Веб-сайт URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebamami/navchalni-programi/korekcijni-programi>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 року № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами»
5. Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 06 грудня 2010 р. №1205: Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.02.2018 №90.
6. Проворова Є.М. Підготовка учителів музики до роботи в інклюзивному класі/Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, № 71, Т. 1, 2020
7. Сметаніна Т.М. Методи роботи в інклюзивній освіті на уроках з образотворчого мистецтва/ Інклюзія в мистецькій освіті: виклики, практики, перспективи, зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнарод. участю), 6–7 груд. 2019 р. / за заг. ред. М. М. Бриль. Київ: ДНМЦЗКМО, 2019. 420 с.

Новаківська Юліана

Науковий керівник – доц. Ороновська Лариса

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МУЗИЧНОЇ ОСВИТИ СХІДНИХ КРАЇН ТА УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Музика має пізнавальний характер. Вона відображає багато життєвих явищ, які збагачують дітей уявленнями про суспільство, природу, побут та традиції. Вихователь підтримує, формує навіть незначні творчі виявлення, які активізують сприйняття і уявлення, будять фантазію та уяву; надає діяльності дитини пошуковий характер, а пошук завжди потребує розумової активності. Наприклад, дорослий ставить перед дитиною творчу задачу: у співах імпровізувати на заданий літературний текст-дитина шукає співочі інтонації, які відповідають цьому тексту. У русі придумує, комбінує знайомі елементи з новими. В музично - ігровій драматизації діти відтворюють картинку з життя, передають виразні, характерні рухи, міміку, жести якого-небудь персонажа, дитина мислить, фантазує, «планує». Тому музичне виховання виконує багато завдань розумового розвитку дітей. Вони виконуються в дуже різносторонній формі і створюють особливі ситуації для активізації розумової діяльності.

Отож заняття музикою сприяють загальному розвитку особистості дитини. Взаємозв'язок між усіма сторонами виховання складається в процесі різноманітних видів і форм музичної діяльності. Східні країни (Японія, Китай, Корея), як країни споглядального світогляду, естетичного ставлення до дійсності, самобутньої давньої культури та всеосяжного науково-технічного прогресу, для більшості європейців і представників інших континентів є країнами загадковими і водночас привабливими. Так, дослідження суспільної думки, проведені